תנא נמי הראשונה קודמת לשניה: נשא את הראשונה: שמע מינה תלת [א]שמע מינה אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ולא חיישינן לאינצויי ממאי מדקתני שניה ויורשיה קודמים ליורשי ראשונה מיקדם הוא דקדמי הא איכא שקלי [ב]ושמע מינה כתובה נעשית מותר לחברתה ממאי מדלא קתני אם יש שם מותר דינר [ג]ושמע מינה כתובת בנין דכרין (א)לא טרפה ממשעבדי דאי סלקא דעתין טרפה ממשעבדי ליתו בני ראשונה ולטרפינהו לבני שניה מתקיף לה רב אשי ממאי דלמא לעולם אימא לך אחת בחייו ואחת במותו אין להן כתובת בנין דכרין ומאי קודמין לנחלה קתני וכי תימא יורשי הראשונה למה לי איידי דתנא שניה ויורשיה תנא נמי ליורשי הראשונה ודקאמרת כתובה נעשית מותר לחברתה דלמא לעולם אימא לך אין כתובה נעשית מותר לחברתה והכא הוא דאיכא מותר דינר ואחת בחייו ואחת במותו תנאי היא דתניא מתו אחת בחייו ואחת במותו בן ננס אומר יכולין בני הראשונה לומר לבני השניה (א) בני בעלת חוב אתם טלו כתובת אמכם וצאו ר' עקיבא אומר כבר קפצה נחלה מלפני בני הראשונה ונפלה לפני בני השניה מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ומר סבר אחת בחייו ואחת במותו אין להן כתובת בנין דכרין אמר רבה אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי דכולי עלמא אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין והכא בכתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב קמיפלגי מר סבר כתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב ומר סבר אין כתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב ואמינא להו אנא [ב]בבעל חוב כולי עלמא לא פליגי דהוי מותר כי פליגי בכתובה מתקיף לה רב יוסף אי הכי רבי עקיבא אומר כבר קפצה נחלה אם יש מותר דינר מיבעי ליה אלא אמר רב יוסף באחת בחייו ואחת במותו קא מיפלגי והני תנאי כי הני תנאי דתניא נשא את הראשונה ומתה נשא את השניה ומת הוא באין בניה של זו לאחר מיתה ונוטלין כתובת אמן ר"ש אומר אם יש מותר דינר אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן ואם לאו חולקין בשוה מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ומר סבר אחת בחייו ואחת במותו אין להם כתובת בנין דכרין לא דכ"ע אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין

והכא

תנא נמי. רישא ליתנא דלכתחילה קודמת ולא תנא אם קדמה ותפסה אין מוציאין: שמע מינה אחת בחייו ואחת במותו יש להן. לראשונים כתובת בנין דכרין ולא אמרינן כי תקון בנין דכרין היכא דמתו שתיהן בחייו וכתובת האחת מרובה משל חברתה אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן והשאר חולקין בשוה דהשתא אתו תרוייהו בתורת בנין דכרין שהוא ירושת האב ולא אתי לאינצויי אבל אחת בחייו ואחת במותו דיורשי שניה באין על כתובת אמן בתורת ירושת חוב אמן ולא מאביהם באה להם ובני ראשונה באין ליטול חלק יתר מכח ירושת האב דהא ירתון תנן לא שקלי דלמא אתו לאינצויי ולומר לא תטלו בירושת אבינו יותר ממנו הא לא אמרינן: כתובה נעשית מותר לחברתה. דאע"ג דלא תקון כתובת בנין דכרין אא"כ יש מותר על שתי הכתובות דינר דלא מיעקרא נחלה דאורייתא כדתנן בפרקין [ב] ופרשינן טעמא בפרק נערה שנתפתתה (לעיל דף נב:) הני מילי כי מתו שתיהן בחייו דתרוייהו אתו בתורת בנין דכרין אבל אחת בחייו ואחת במותו שהשניה נגבית בתורת חוב אין לך ירושה גדולה מזו ולא מיעקרא נחלה דאורייתא שכשמת נפלו נכסים לפני יורשין וכשיצא שטר חוב על אביהן אלו ואלו עושין מצוה לפרוע חובת אביהן והיא היא ירושתן לפיכך כתובה זו נעשית כמותר לירושה וגובין בני הראשונה כתובת בנין דכרין: [ג]לא טרפי ממשעבדי. דלא תימא יתבון תנן ובעל חוב הוו ושעבודם קודם ויטרפו מבני השניה שהן בעלי חובות מאוחרין אלא יורשין הן וירתון תנן ולא גבו ממשעבדי]: ומאי קודמין. דמשמע הא אי איכא מידי למשקל בתרייהו שקלו: קודמין לנחלה. לא שיטלו הראשונים אחריהם כתובת אמן אלא יטלו אחריהם חלקם במותר כדרך חולקי ירושה: יורשי הראשונה למה לי. דקרו להו יורשי ראשונה הלא לא מכחה ולא מתקנתה הן באין לירש ואמאי קתני סיפא ליורשי הראשונה: הכי גרסי' איידי דתנא שניה ויורשיה תנא נמי ליורשי הראשונה. איידי דקרי להו לבני שניה יורשי האם דאינהו מינה קא ירתי קרינהו לבני ראשונה נמי על שם יורשיה ולאו משום דמדידה קא ירתי אלא שמא בעלמא כלומר לבני הראשונה: והכא בדאיכא מותר דינר. קאמר אי האי קודמין ליורשי הראשונה קודמין לכתובת בנין דכרין הוא איכא לאוקומה בדאיכא מותר דינר ואע"ג דלא תני אם יש שם מותר דינר הא קתני לה לקמן (נא.) היה שם מותר דינר כו' ותרתי זימני לא איצטריך למיתני: תנאי היא. אי שקלי בני ראשונה כתובת בנין דכרין אי לא: אתם בני בעלת חוב אתם טלו כתובת אמכם ולאו. ע"כ בדליכא מותר דינר קמיירי מדקתני ולאו ואי דאיכא נחלה יותר על שתי כתובות מאי ולאו דקא אמרי להו נהי נמי דשקלי בני ראשונה כתובת בנין דכרין שארא מיהא פלגי אלא בדליכא והכי קאמרי להו אתם בני בעלת חוב אתם וכתובת אמכם הואיל וחוב היא ואינכם באין בתורת בנין דכרין לא בעינן מותר דינר דאין לך נחלה דאורייתא יפה מזו שלנו ואתם פורעים חובת אבינו הלכך טלו אותה ולאו ואנו נטול השאר בכתובת בנין דכרין: רבי עקיבא אומר כבר קפצה נחלה כו'. משעה שמת הבעל בחייה של שניה קפצה נחלת בנין דכרין מלפני בני הראשונה: ונפלה. להיות נחלה כשאר ירושה אף לבני השניה ואפילו הוי הכא מותר דינר לא הוו שקלי בני הראשונה כתובת בנין דכרין דבאחת בחייו ואחת במותו לא איתקן: דכו"ע יש להן. וטעמא דרבי עקיבא הכא משום דליכא מותר דינר הוא וקסבר אין כתובה נעשית מותר לחברתה ואפי' השניה חוב. וה"ה לבע"ח היכא דמתו שתיהן בחייו דתרוייהו אתו בתורת בנין דכרין ויש שם מותר דינר והוא משועבד לבעל חוב לא הוי מותר: בבעל חוב כולי עלמא לא פליגי דהוי מותר. הואיל והשטר יוצא על כולם נמצאו כולם פורעין והיא נחלה שלהן שעשו בהן מצות פריעת חוב אביהם: כי פליגי בכתובה. באחת בחייו ואחת במותו שהשניה חוב היא פליגי בן ננס סבר הרי זו כשאר חוב והוי מותר ור' עקיבא סבר לאו כשאר חוב דמי כיון דאינהו גופייהו קא שקלי והלכך הנך בני שניה מקבלין ולא פורעין נמצא שאין כאן נחלה דאורייתא ולא איתקן ירושת בנין דכרין דרבנן למיעקר נחלה דאורייתא: אי הכי. דהכא לאודא הוא דפליג רבי עקיבא משום דליכא מותר ואי הוה מותר לא פליג מאי כבר קפצה נחלה דמשמע אין כאן תורת בנין דכרין כלל הכי אבעי ליה למימר אם יש שם מותר נוטלין ואם לאו אין נוטלין: אלא אמר רב יוסף כו'. כדפרישית ברישא דאפי' הוה נמי מותר אתא ר' עקיבא למימר דהואיל ואחת במותו ליכא כתובת בנין דכרין לבני ראשונה וכל שכן כי ליכא: באים בניה של זו. קא סלקא דעתך אבני שניה קאי והכי קאמר באים בני השניה שהיא בעלת חוב ונוטלין כתובת אמם אבל לבני ראשונה אין כאן כתובה דקסבר אחת בחייו ואחת במותו אין להם: חולקין בשוה. את המותר על כתובת החוב:

בדינר

הא איכא שקלי. מדקתני לשון קודמין דהוה ליה למימר שניה ויורשיה נוטלין ולא יורשי הראשונה ואע"ג דתנן בן קודם לבת הכא דאיכא למטעי הוה ליה למידק: **מדלא** קתני אם יש שם מותר דינר. אף על גב דלא הוה קאי אלא אדיוקא שפיר הוה ליה למיתני: **והכא** הוא דאיכא מותר דינר. לא הוה צריך להאי דמטעמא קמא אדמי כולהו הואיל ואוקימנא קודמין לנחלה:

ומל

עין משפט
נר מצוה

ג א ב מיי' פי"ט מהל' אישות הלכה ז טור ש"ע אה"ע סימן קי"א סעיף ח:

ד ג מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף יג:

ה ד מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ו:

תוספות רי"ד

ומודה ר"ע דאי אוסיף ביה דקלא לתוספת כתבי' ה"נ בדאוסיף לה. פי' אי אוסיף ביה דקלא כשטר ב' לתוספת כתבי' ולא לבטל את זמן שטר א' ותרווייהו מיהו לא גביא מדלא כתב צביתי ואוסיפת לך הך אקמייתא אלא שטר כתובה [יתירא] כתב לה ולא הזכיר בה את הראשונה הכי קא"ל אם תתרצי למחול שיעבודא של א' גבי כתובה זו המרובה ואם לאו גבי הא' המועטת. הלכך הי מנייהו דבעי גביא וכי אמר ר"נ בטל שני א"ה בדלא אוסיף ביה מידי דאי לאו לבטוליה לקמאי אתא למאי כתבי': או כתובה וגט ומיתה ת"ר גט כתובה ומיתה אם גט קודם לכתובה גובה ב' כתובות כתובה קודם לגט אינה גובה אלא כתובה א' שהמגרש את האשה והחזירה ע"מ כ"ר החזירה. פי' אשה שהוציאה לב"ד גט וכתובה ועדי מיתה והיא תובעת ב' כתובות אחת מחמת גירושין ואחת מחמת אלמנות אם זמן הגט קודם לזמן הכתובה דמוכחא מילתא שהיה בה נשואים קדמונים ועליהם נכתב זה הגט והחזירה וכתב לה כתובה ומת בעלה גובה ב' כתובות א' גובה בגיטה של נשואין הראשונים שכיון שגיטה קיים בידה בודאי לא פרעה שאילו פרעה היה קורע לגיטה ותנן הוציאה גט ואין עמה כתובה גובה כתובתה וא' גובה בעדי מיתה על נשואין האחרונים שכיון שכתב לה כתובה אין לומר ע"ד כ"ר החזירה שהרי רצה וכתב לה כתובה ואם קודמת כתובה לגט נמצא שזה הגט על נשואי אותה הכתובה נעשה אינה גובה אלא מחמת הגירושין והאי דתני שהמגרש את האשה והחזירה וכו' ה"ק ואע"פ שהחזירה ומת ובאה לגבות כתובה שניה בעדי מיתה בעבור נשואין האחרונים א"י שכיון שלא כתב לה כתובה אחרת באלו הנשואין ואין בידה אלא כתובה הא' ע"מ כ"ר החזירה: קטן שהשיאו אביו וכו'. אמר ר"ה ל"ש אלא מו"מ אבל תוספת אין לה ור"י אמר אפי' תוס' י"ל. פי' סבר ר"י כל מה שכתב לה בעודו קטן בין עיקר כתובה בין תוס' הכל גובה שע"מ כן קיימה בגדלותו לתת לה כל מה שכתב לה בקטנותו וה"ה שטרא חספא בעלמא ודוקא מו"ם דהוא תנאי ב"ד אית לה אבל תוספ' לא: מיתיבי חדשו נוטלת מה שחדשו לא חדשו בתולה גובה ר' ואלמנה ק' תיובתא דר"י פי' אם חדשו לאחר שהגדיל הקטן לכתוב לאשתו שום דבר וכן העובד כוכבים לאחר שנתגייר נוטלת מה שחדשו ואם לא חדשו וקיימם בסתם בתולה גובה ר' ואלמנה ק' (תיובתא דר"י) מ"ש להן בתחלה. ודוקא מו"ם אבל תוספת לא וקשה לר"י ומהדר ר"י מתני' אשעיתיה איהו סבר כתובתה קיימת אכולהו מילתא קאי. פי' על כל מ"ש לה מתחילה ואפי' תוס' ולא היא אעיקר כתובה קאי כדמפרש בברייתא:

מי שהיה נשוי שתי נשים ומת הראשונה קודמת לשניה ויורשי הראשונה קודמת ליורשי הב' נשא את הא' ומתה נשא את הב' ומת הוא השניה ויורשיה קודמים ליורשי הא'. פי' אם מת הוא ובאו ב' נשיו לגבות מן היורשים הא' שומנה קודם קודמת לב' וכן והנשים מתו אחרי מות בעליהן יורשי הא' קודמין ליורשי הב'. פי' בשלהי פ' כל הנשבעים אמר רב ושמואל אם מת מלוה תחלה שאם רוצה המלוה לגבות מיורשי הלוה א"יל שלא בשבועה כדתנן הבא ליפרע וכו' אם מת אח"כ המלוה ובאו יורשי המלוה לגבות מיורשי הלוה אין גובין כלום שאין אדם מוריש שבועה לבניו שכיון שחייב המלוה שבועה שבלא שבועה א"יל מיורשי הלוה ולא הספיק לישבע עד שמת אין יורשיו יכולים לגבות מיורשי הלוה כלום שא"י לישבע הן שלא נפרע אביהן מן הלוה שמהיכן יודעים אם נפרע אם לאו ואחרי שא"י לישבע אותה השבועה שנתחייב המלוה אינם

מסורת הש"ם

א) [לעיל נה.], ב) [לקמן נא.], ג) כ"י כ"י.

הגהות הב"ח

(א) גמ' לבני השניה אתם בני בעלת חוב:

תוספות רי"ד (המשך)

גובים כלום: ומותבינן להו מהא מתני' דתני ויורשי הא' קודמים ליורשי הב' והא הכא דדינם על יורשי הבעל הן דהא מת קתני ואילו באה ראשונה עצמה או שניה עצמה לגבות מיורשי הבעל אינם גובים אלא בשבועה שלא פרעה הבעל כדתנן אין אלמנה נפרעת מנ"י אלא בשבועה ועכשיו שמתו הן קודם שנשבעו האיך גובין יורשיהן ומוקמי לה התם כשנשבעה ומתה דדוקא אם נשבעה קודם שתמות אז גובין יורשיה אבל אם לא נשבעה לא: ודייקו מדקתני הא' קודמת לב' ולא קתני הא' יש לה והב' אין לה מכלל דאי קדמה ב' ותפסה לא מפקינן מינה ש"מ בח"ם שקדם וגבה מש"ג. לעולם אימא לך מה שגבה ל"ג והאי קודמת לגמרי קתני כדתנן בן קודם לבת: ואי קשיא היכי מסתפק תלמודא במתני' אי גבה גבה ואי לא גבה ולא אוכח ממה דתנן בס"ם מי שהיה נשוי ב' נשים ומכר שדהו וכתבה הא' ללוקח דר"ד א"ל עמך השניה מוציאה מיד הלוקח. והא' מיד הב' וכו'. אלמא אע"ג שקדמה ב' וגבתה לא עשתה כלום אלא הא' מוציאה מידה: תשובה הא אמר לקמן בפירקין דאמר שמואל דהוי פלוגתא דתנאי (א) וכן מה שגבה גבה מ"ה דיקא הא מתני' היכי ס"ל ומה דאמר בפ"ב דערכין (ב) וב"ח מאוחר וכו'. ההוא במטלטלין מיירי אבל לעולם במקרקע מ"ש ל"ג והכי אוקמי' ר"ח ז"ל דלא מיירי האי דערכין אלא במטלטלי. אראב"א היה בידו ד' סלעים ואמר ערכי עלי וחזר ואמר ע"ע ונתן ד' לב' ואח' לא' יוציא מידי שניהן מ"ט ב"ח מאוחר שקדם וגבה מש"ג בעידנא דיהיב לא' תו לית ליה נתן ד' לא' ואי לב' ידי ב' יצא ידי א' ל"י מ"ט דכלהו משועבדות לא': נשא את הא' ומתה וירשה בעלה ויש לבנים שלו תנאי דבנ"ד כדתנן לעיל בנ"ד דיהוין כו' נשא את הב' ומת הוא ובאין הב' ויורשיה ליטול כתובתה ובני הא' באין ליטול כתובת אמן כתנאי בנ"ד הב' ויורשיה קודמים וכו'. פי' שתחלה נפרעת הב' שהיא כב"ח וכן יורשיה ואח"כ אם ישארו בנכסים יטלו בני הא' כתובת אמן שאין לה זכות ליטול אלא לאחר מיתת אביהן דהא ירתון תנן הלכך פורעין תחלה חוב אביהן ואח"כ נוטלין כתובת אמן: ודייקי' ש"מ ג' ש"מ א' בחייו וא' במותו י"ל כתובת בנין דכרין ולא חיישי' לאנצויי ממאי מדקתני ב' ויורשיה קודמים ליורשי הא' מיקדם הוא דקדמי הא איכא שקלי פי' מדקתני קודמים ש"מ דאי איכא תו נכסים שקילי יורשי הא' כתובת אמן ולא פלגי בני ב' בהדייהו מכח ירושת אביהן וש"מ א' מתה בחייו וא' מתה במותו יש לבני הא' כבנ"ד ול"א כי תקון רבנן בנ"ד היכא דמתו שתיהן בחייו וכתובה הא' מרובה משל חברתה אלו נוטלין כ"א וא"נ כתובת אמן והשאר חולקין בשוה דהשתא אתו תרוייהו בתורת בנ"ד שהוא ירושת האב דלא אתו לאנצויי אבל א' בחייו וא' במותו דיורשי ב' באין על כתובת אמן ולא מאביהן באה להן ובני הא' באין ליטול חלק יתר מכח ירושי האב דהא ירתון תנן לא שקילי דילמא אתי לאנצויי ולומר לא תטלו בירושת אבינו יותר ממנו הא לא אמרי'. וש"מ כתובה נעשה מותר לחברתה מדלא קתני אם יש שם מותר דינר ב' ויורשי' קודמים. פי' אע"ג דלא תקון רבנן כבנ"ד אא"כ יש מותר דינר על ב' הכתובות כי היכי דלא מיעקרא נ"ד כדתנן לקמן בפירקין ה"מ כי מתו שתיהן בחייו תרוייהו אתו בתורת בנ"ד אבל א' בחייו וא' במותו שהב' שנגבת בתורת חוב אין לך ירושה גדולה מזו ולא מיעקרא נ"ד שכשמת נפלו נכסי קמי' יורשים וכשיצא שטר חוב על אביהן אלו ואלו עושין מצוה לפרוע חוב אביהן והיא היא ירושתו לפיכך כתובה זו נעשה מותר לחברתה לירושה וגובין בני הא' בתורת בנ"ד. וש"מ כתובת בנ"ד לא טרפא ממשעבדי דאי ס"ד טרפ' ממשעבדי ליתי בני הא' וליטרפו לבני ב' ואסיקנא.

א) נראה דל"ל אי מה שגבה גבה לו לא מ"ה כוונה לדייק הא מתני' היכי ס"ל וכו'. ב) נראה דל"ל ומה דאמר בפ"ב דערכין א"ר אבא היה בידו וכו' מ"ט דכלהו משועבדות לראשונה ההוא במטלטלי מיירי וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones